

O lepoti.

(Spisal dr. Fr. L.)

II. Del.

Zakoni in pogoji lepote.

1. Zakoni lepote se strinjajo ž njenim bistvom.

Nobenega predmeta, nobenega pojava ni na svetu, ki bi se ne ravnal po trdnih zakonih. Tudi za lepoto so trdni in splošno veljavni zakoni. Kadar jo spoznavamo, cenimo in ljubimo, delamo po zakonih, ki so zapisani v našo naravo. In ti zakoni so veljavni ne samo za nas ali za naše mišljenje, temveč tudi za lepoto samo na sebi, kakršna je brez nas. Saj smo dokazali, da niso stvari lepe le zato, ker se nam zde, temveč tudi same na sebi ali brez našega opazovanja imajo svojstvo, da so lepe.

Ker moramo zakone lepote določiti na vse strani, bomo gledali seveda na lepoto samo na sebi, pa tudi na svoje lepočutje. Kdor govori o zakonih glasbe, gleda na obe strani: na glasove same na sebi, na njihovo gibanje in druženje, in potem na naše čutenje ali slišanje glasov. Zakaj sami sebe ne moremo zatajiti; za stvari in njih delovanje imamo svoje merilo, svoje čutenje ali spoznavanje v sebi: kadar torej govorimo o stvareh, o dogodkih in o dejanjih, nanašamo jih vedno nase.

„Dom in svet“ 1900, šte. 8.

Ako govorim o zakonu kakega delovanja, imam vselej v mislih stalni in trdni način, po katerem se godi delovanje. Sklepamo namreč: Kar se godi vedno jednako, to se mora tako goditi. Sklepamo pa zato, ker spoznavamo, da se kaže v stalnem delovanju kake stvari njena narava. Narava pa deluje vedno tako, kakršna je. Jednaka narava, jednako delovanje; drugačna narava, drugačno delovanje. Tako pa tudi velja: Ista narava, isti zakoni delovanja; drugačna narava, drugačni zakoni delovanja.

Zatorej je razvidno, da se zakoni vedno ujemajo z naravo. Da, zakoni izražajo in kažejo naravo stvari. In pri lepoti tudi ne more biti drugače. Zakoni lepote — to smemo trdno pričakovati — se skladajo s tem, kar smo rekli o bistvu lepote. Obojni nauk je tesno združen.

Pravi in resnični nauk o lepoti in njenem bistvu nam mora nekako pokazati tudi zakone lepote, če ne morda vseh, vsaj nekatere in glavne. Ker je lepota popolnost v bistveni obliki stvari, tedaj mora biti zakon za lepoto ta, da se v lepih stvareh jasno ali lahko umevno izražaj kako znamenito bistvo. Bistvo stvari se pa izraža le, ako